

‘Stean foar it fean!’

Presentatie veenstrategie
It Fryske Gea

WOLKOM

Rietveld Alde Feanen

Programma:

- Welkom en duiding (Chris Bakker)
- Toelichting proces en resultaat (Peter de Ruyter)
- Droomscenario en speerpunten (Henk de Vries)
- Vragen en discussie

Waarom een veenstrategie?

Chris Bakker
(afdelingshoofd natuurkwaliteit)

Zomerpolder Alde Feanen

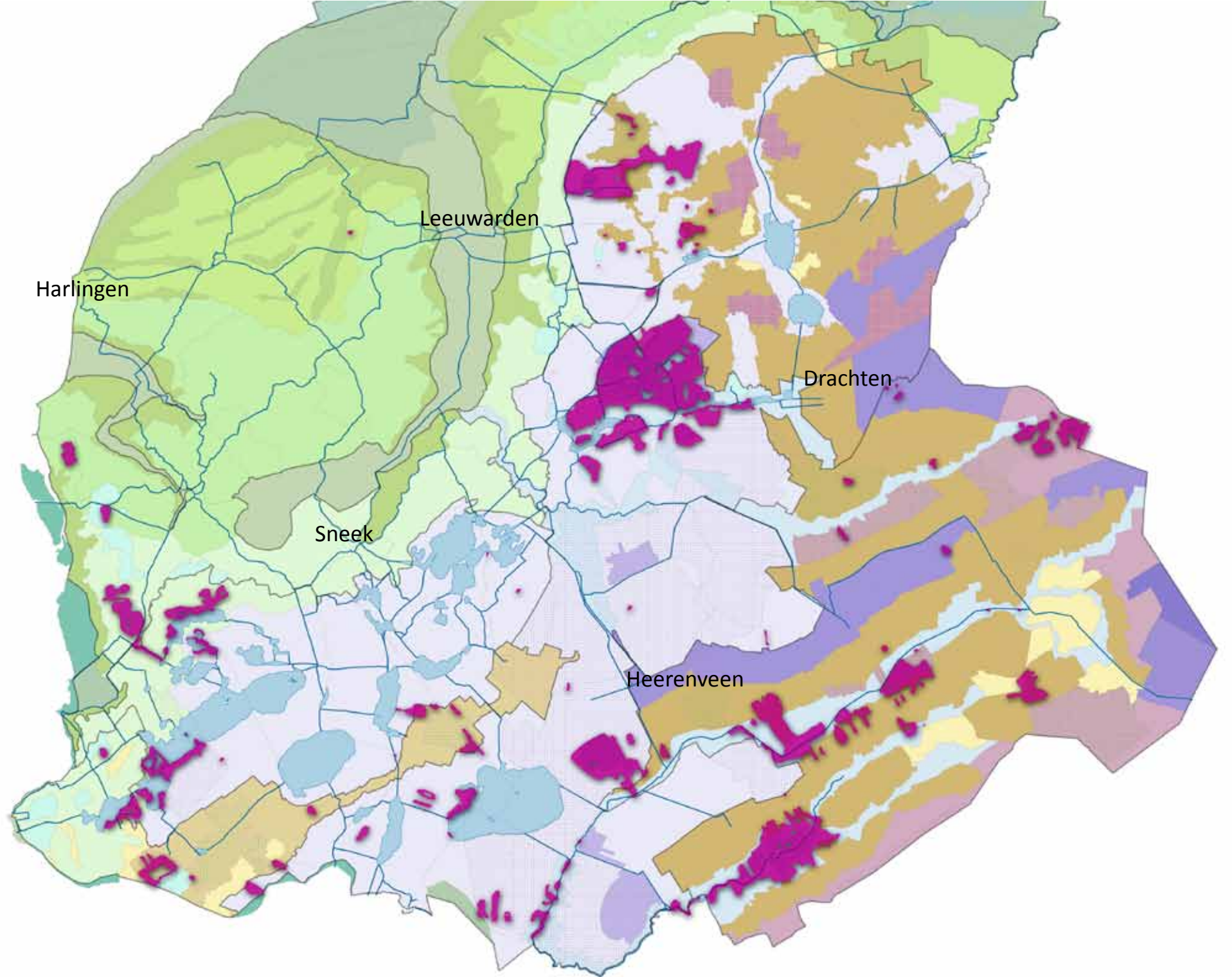
'Stean foar it fean'

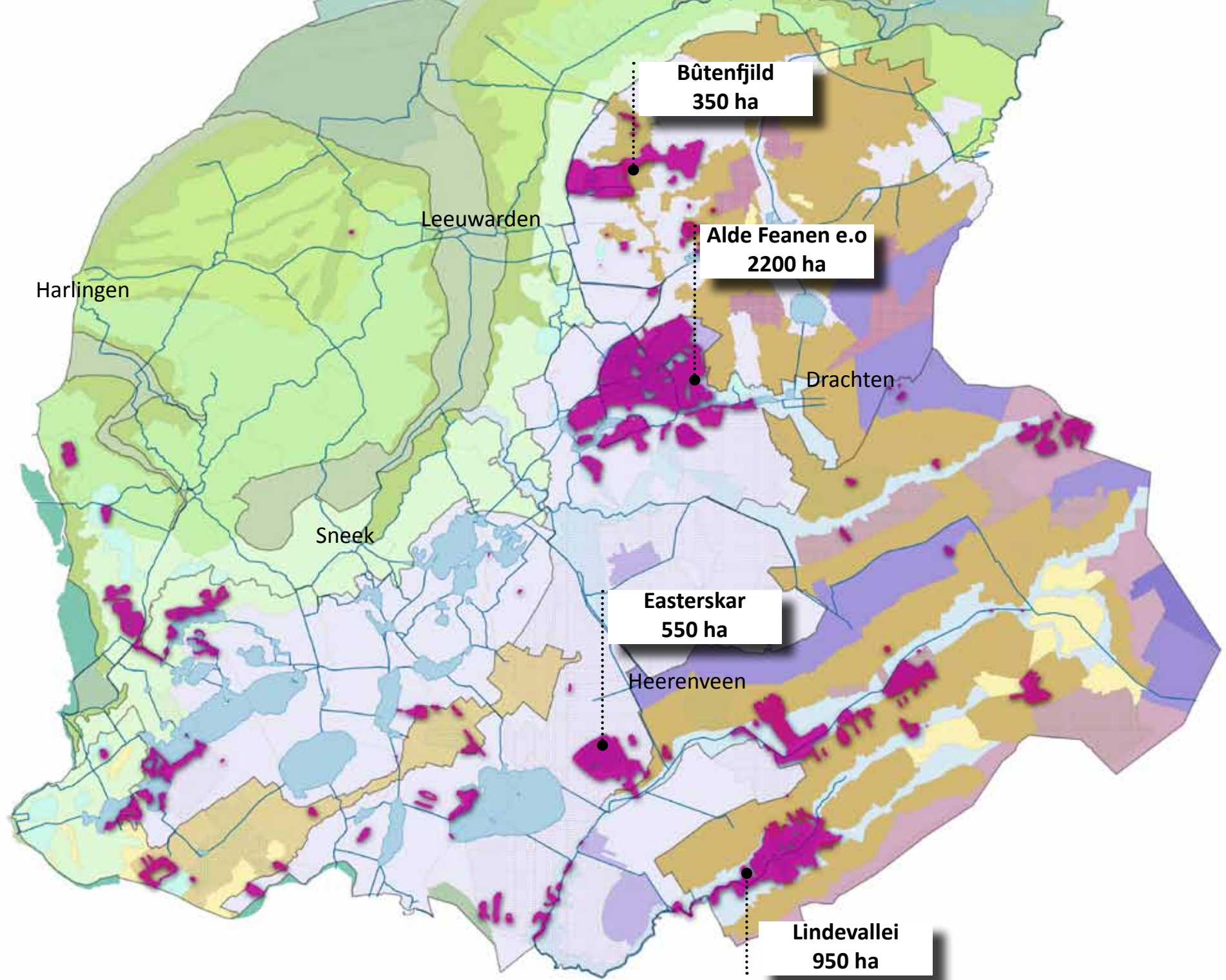
Op weg naar een gezamenlijk handelingsperspectief voor het
Friese laagveenlandschap

Akkrum, 4 september 2019

Bureau Peter de Ruyter landschapsarchitectuur

It Fryske Gea staat in haar laagveengebieden voor een reeks van complexe opgaven:

- Natuuropgaven (Natura 2000, instandhouding biodiversiteit)
- Landschappelijke en cultuurhistorische opgaven (het behoud en de ontwikkeling van een herkenbaar landschap)
- Veenweideproblematiek (bodemdaling, ontwatering, mineralisatie)
- Klimaatproblematiek (CO₂-uitstoot door oxidatie veen)
- (Geo)hydrologische relaties (waterkwaliteit en -kwantiteit)
- Beheerbaarheid (draagkracht machines, pitrusexplosies en dergelijke)

Opgaven reiken verder dan eigendommen IFG,
wat kunnen we vragen en bieden aan onze buurman of buurvrouw?

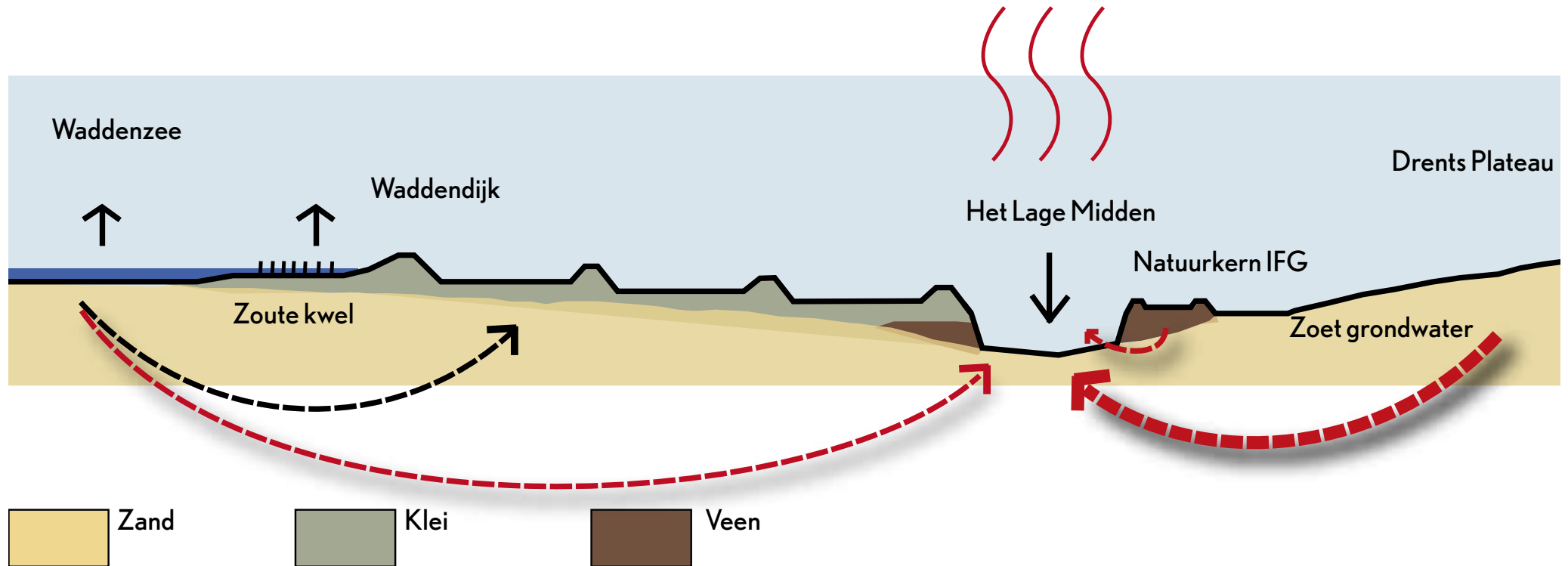
Analyse huidige situatie:

Anno 2019 enorme abrupte overgangen in ruimtelijke beleving, hydrologie en ecologische waarde, op korte afstand van elkaar.

Veenstrategie is een gezamenlijke zoektocht naar nieuwe, geleidelijke gradiënten.

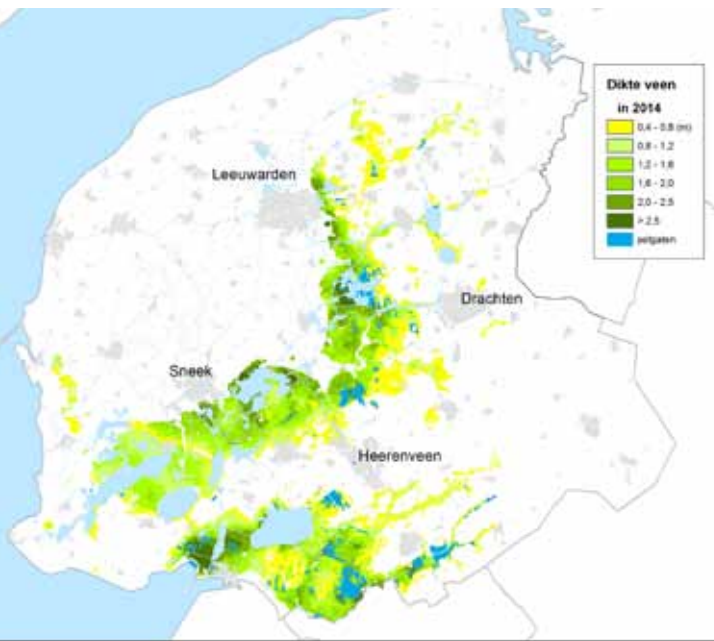
Hydrologische relaties stoppen niet bij grens van een natuurgebied:

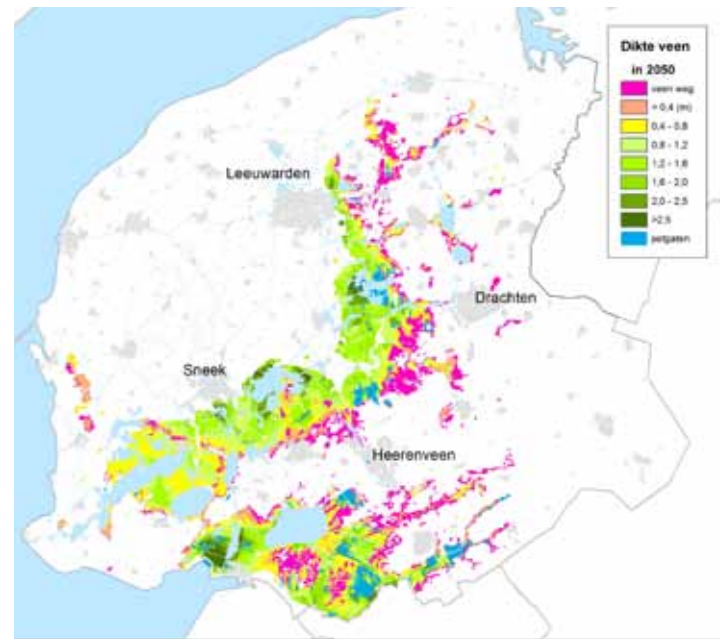
Geohydrologisch beïnvloedingsgebied is 2,5 x de oppervlakte van het Lage Midden

Bij continuering huidig bodemgebruik is aan het einde van deze eeuw van het Friese veen vrijwel niets meer over:

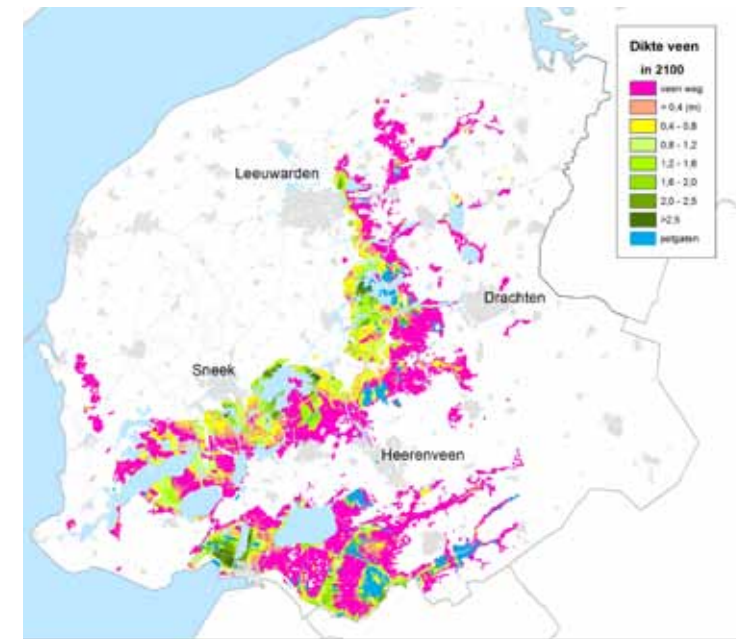
Bron: Vloeiend landschap

2014

2050

2100

Bodemdaling 1 tot 2 cm. per jaar door oxidatie van het veen bij huidig bodemgebruik

bron: De Deelen, Sjoerd de Vries - Museum Belvedere, 2007

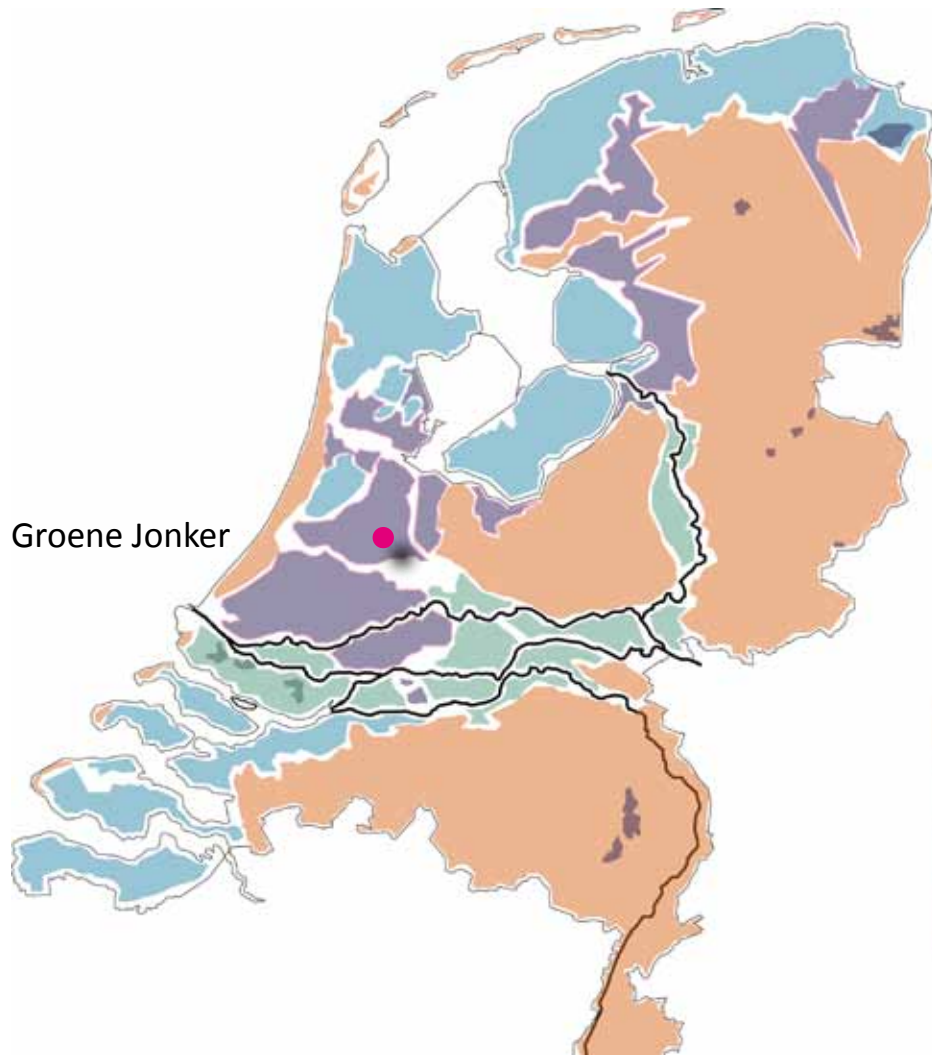

bron: Klaas Koopmans - Poelen bij Eernewoude, 1985

Leren van buiten

Excursie westelijk laagveenlandschap:

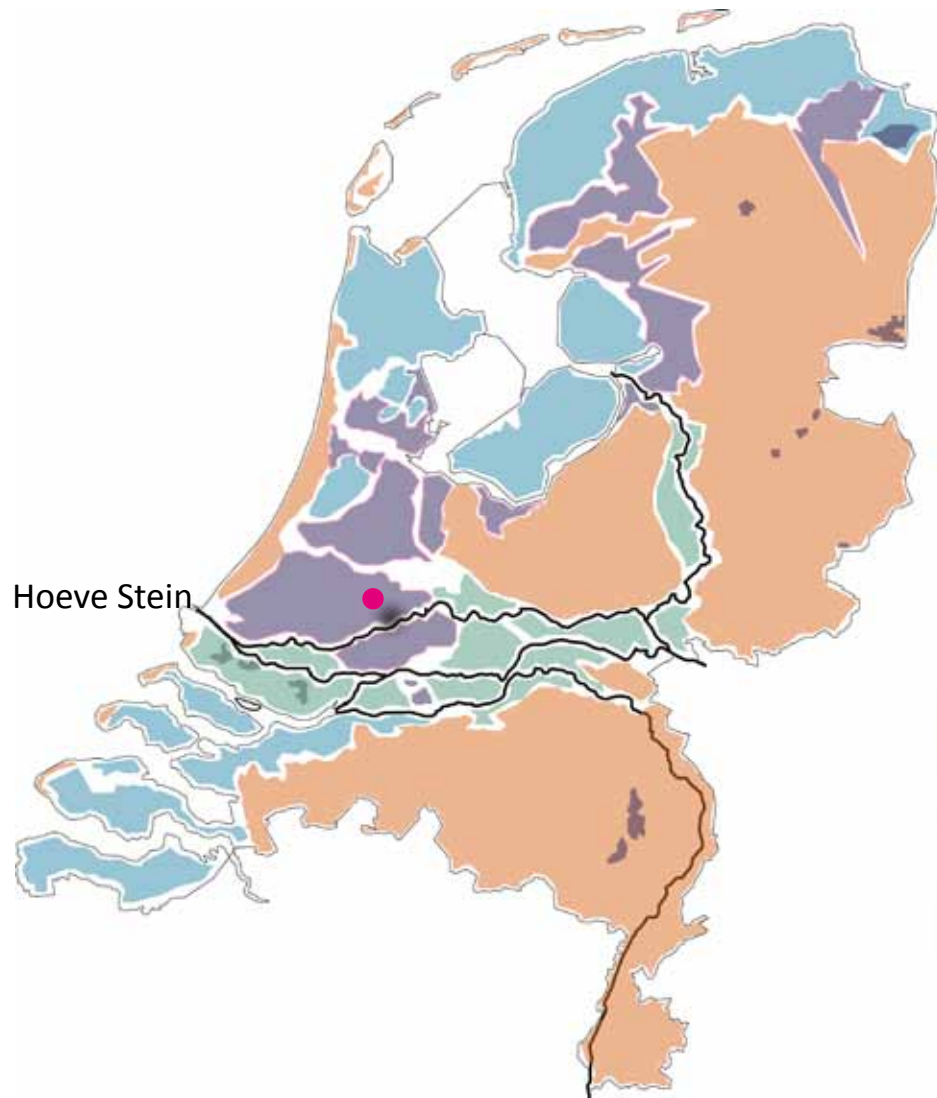

Groene Jonker, polder Zevenhoven,
overgang naar Nieuwkoopse Plassen

Hoeve Stein, Reeuwijk

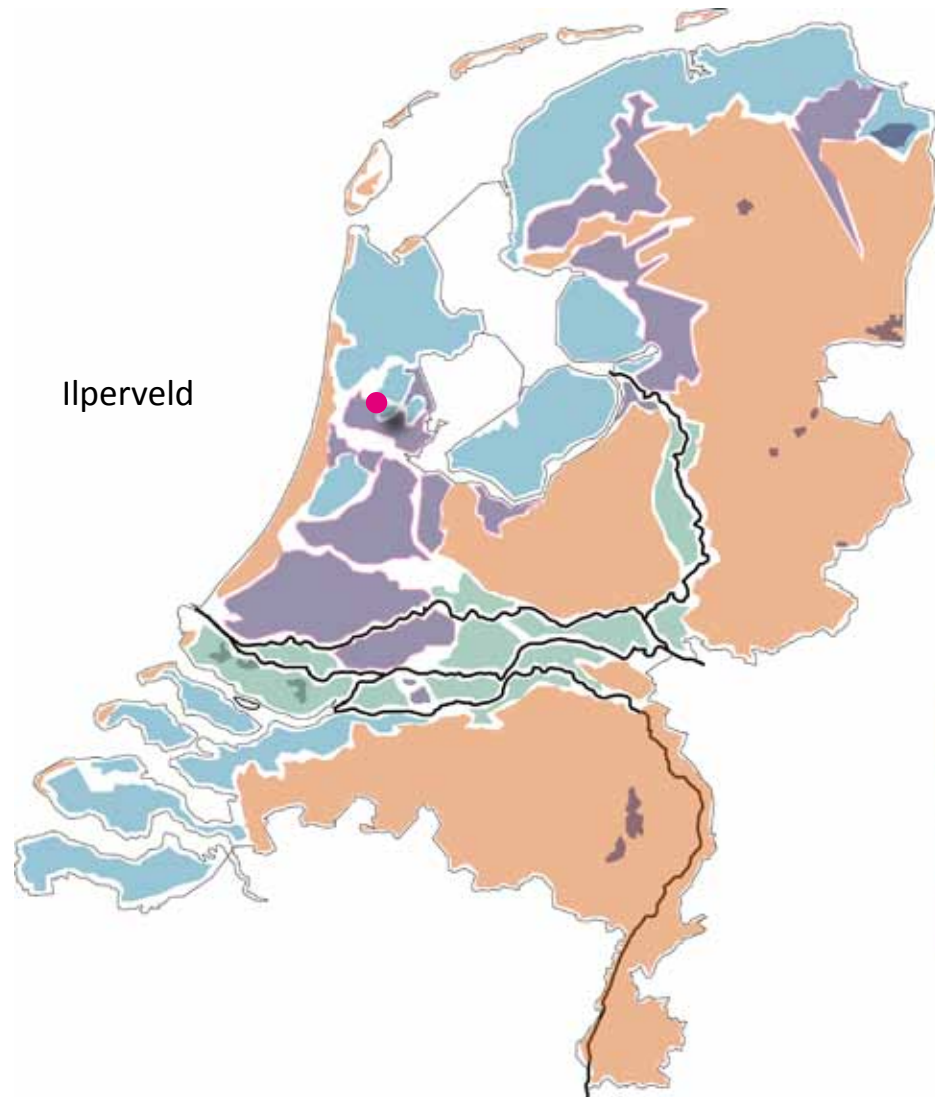

106 ha grond in eigendom, 80 ha in pacht van SBB, ruimte voor 200 koeien

Aangepast beheermateriaal in samenwerking met loonbedrijf en herintroductie kleine en lichtere koeien + loopbrug in aansluiting op stal en wandelpaden omgeving

Ilperveld, omhoog met het veen

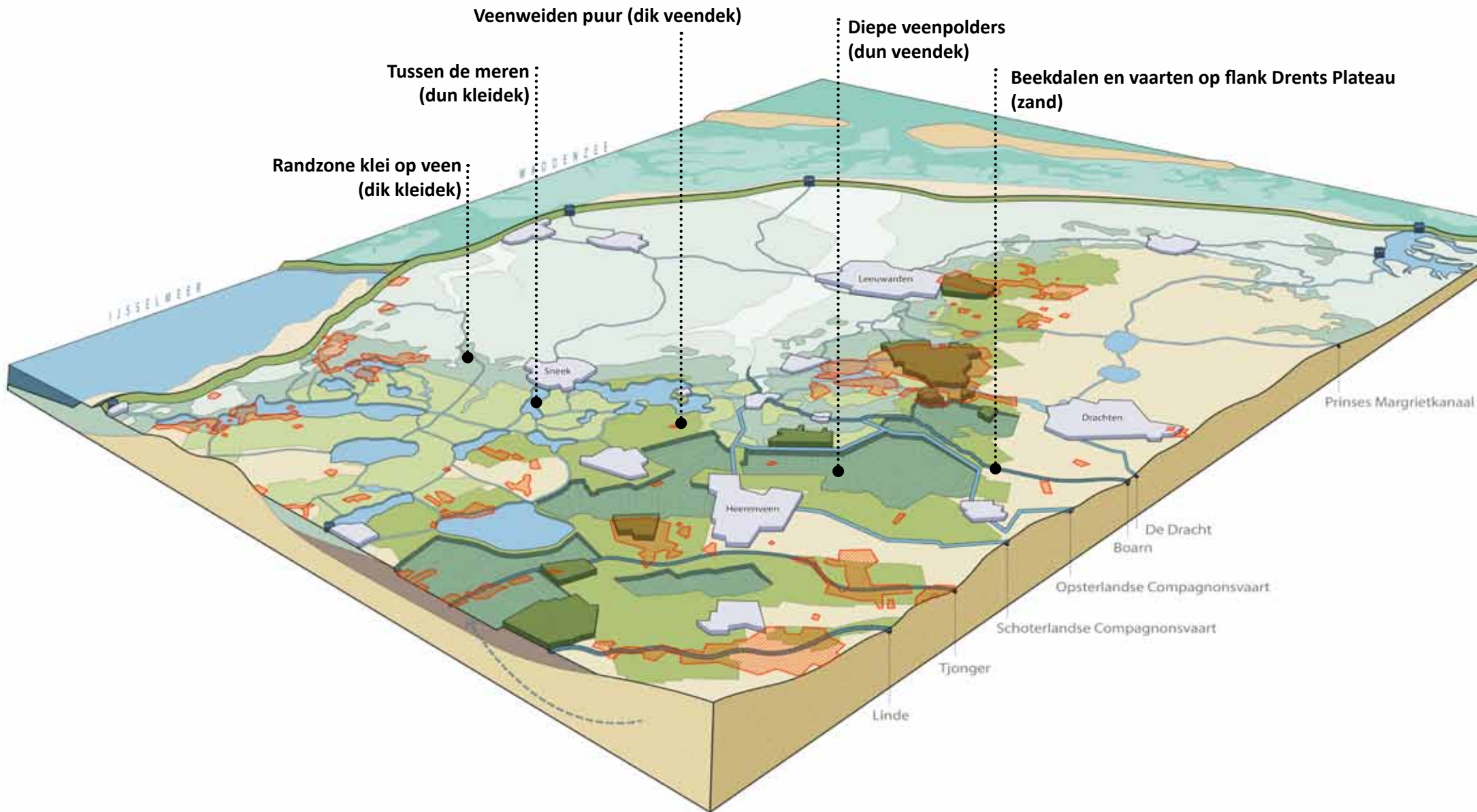

Wil je veen weer laten groeien, dan is kwaliteit water essentieel (gebiedseigen water)

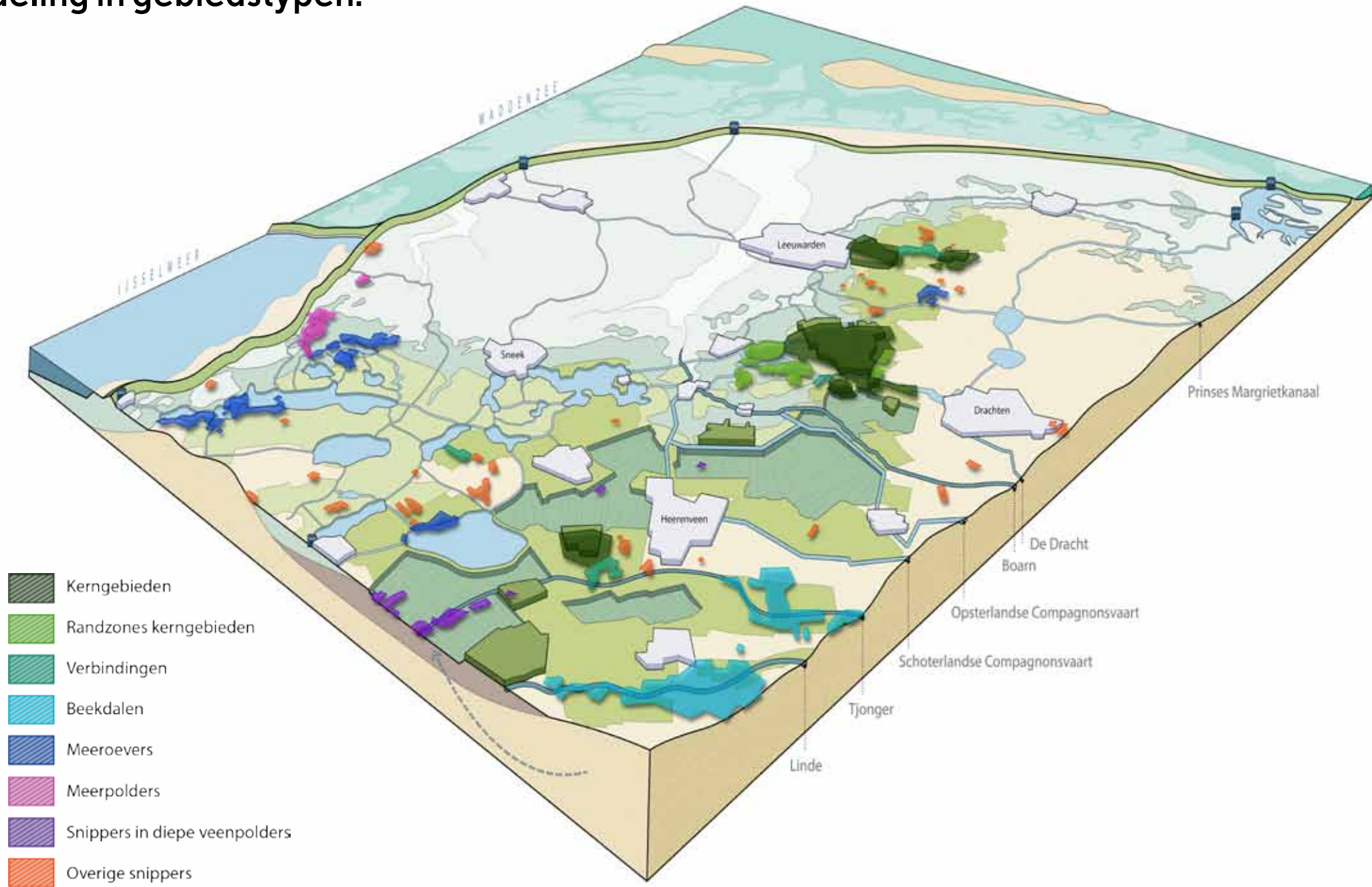
Leren van binnen

Elk gebied van het IFG ligt in een andere landschappelijke context, met specifieke ecologische en hydrologische opgaven.

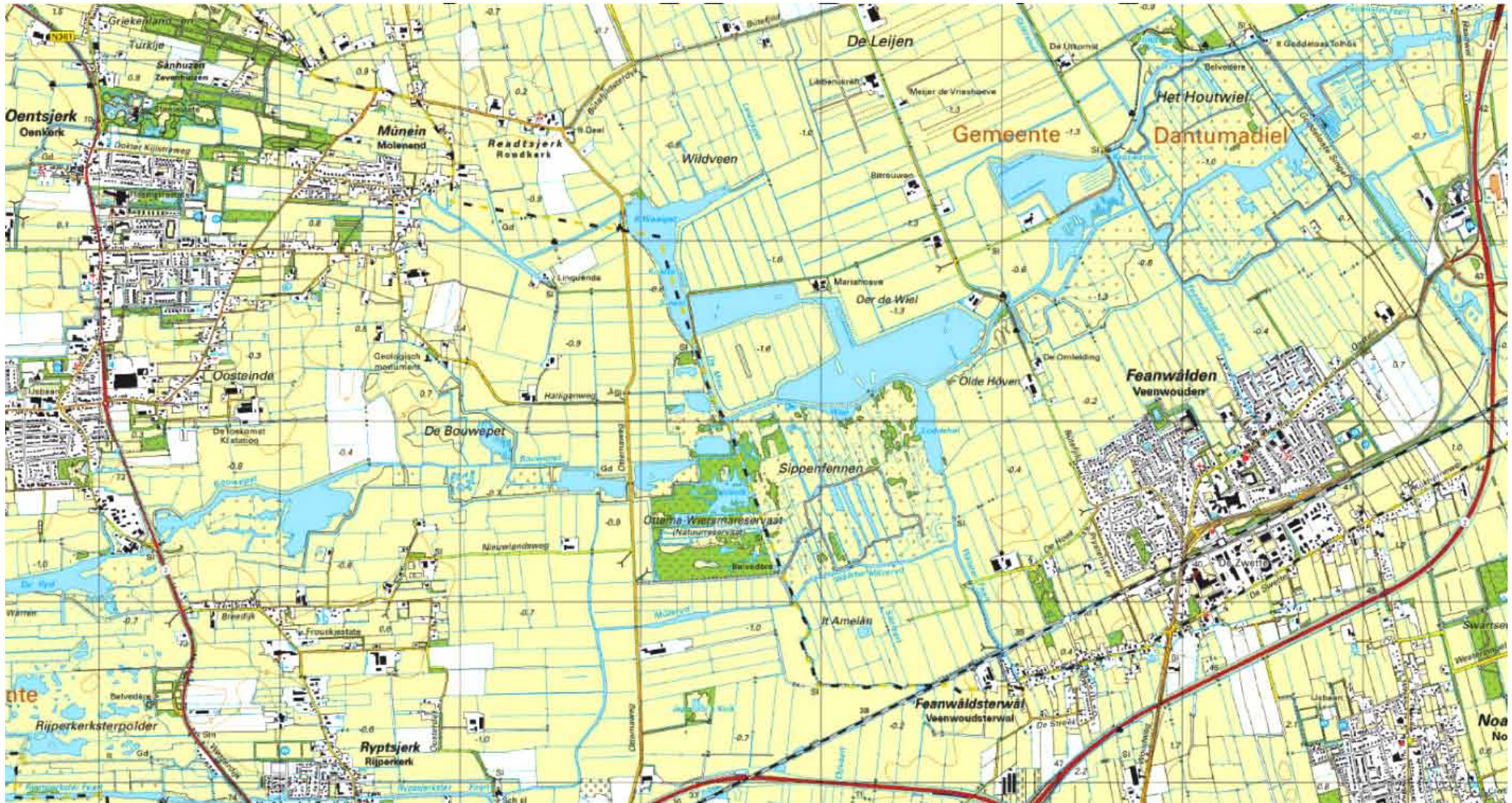
Indeling in gebiedstypen:

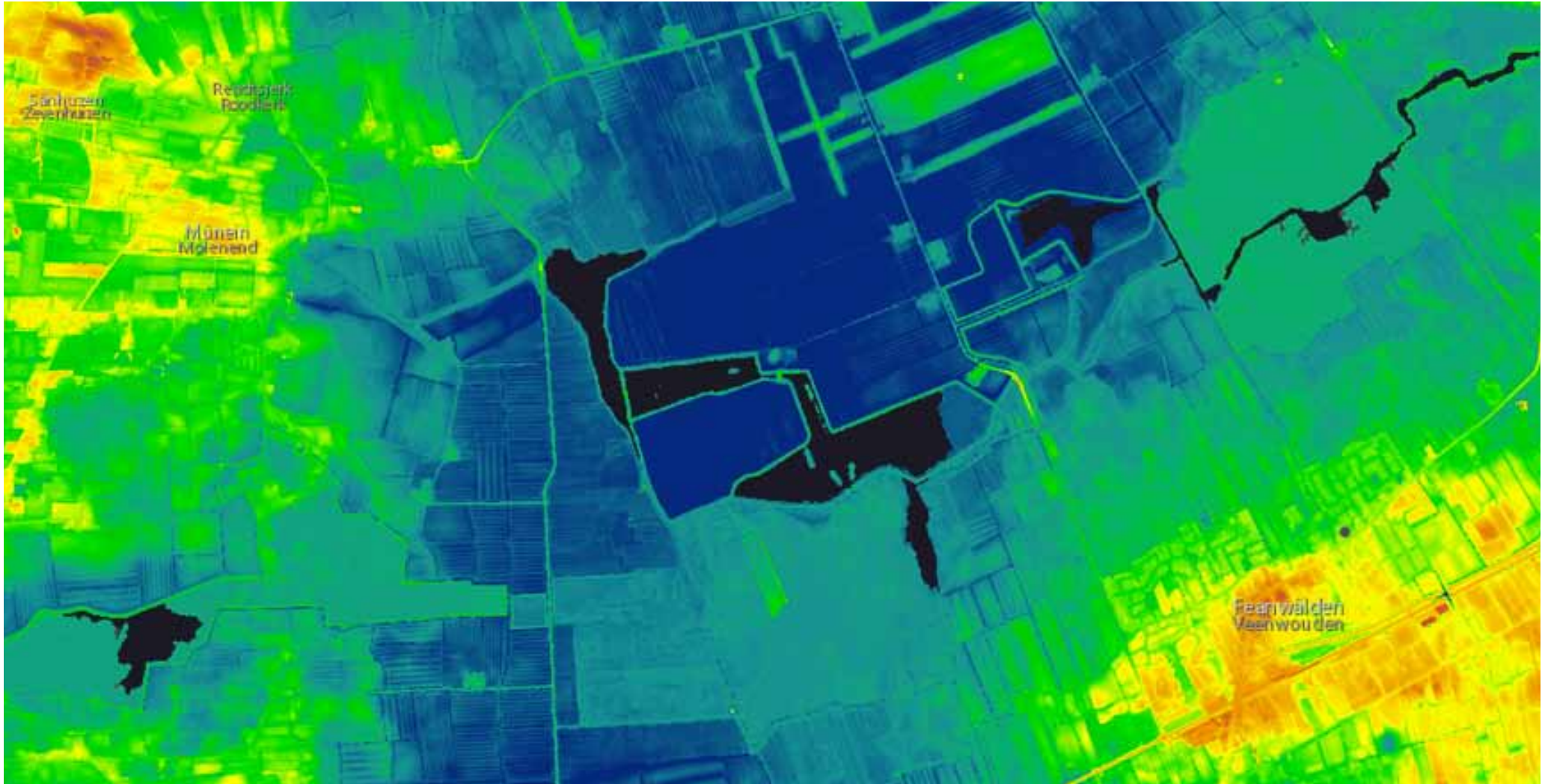
Stappenplan om per gebied
invulling te geven aan
opgaven en samenwerking

'Zeven stappen' richting een volhoudbare toekomst van het Friese laagveenlandschap:

- Stap 1 Bepaal het type gebied en de landschappelijke ligging (incl. cultuurhistorie)
- Stap 2 Verdiep je in de specifieke hydrologische situatie
- Stap 3 Bepaal de actuele natuurdoelen en ga het gesprek aan over mogelijk nieuwe natuurdoelen
- Stap 4 Vraag je af welke combinatie van functies - koppelkansen - mogelijk en realistisch zijn
- Stap 5 Werk te nemen (beheer)maatregelen uit op basis van bovenstaande stappen
- Stap 6 Vraag je af met welke partijen je kunt samenwerken (governance) en organiseer bijv. gezamenlijk een veenfonds met gronden en gelden
- Stap 7 Evaluatie: vul veenstrategie aan met nieuwe pilots

Bûtefjild als voorbeelduitwerking

Stap 1 Wat is de landschappelijke ligging?

- Kerngebied op de overgang van zand naar veen, deels afgegraven voor turfwinning (heren Ottema en Wiersma wilden natuur bewaren)

Stap 2 Wat is de hydrologische situatie?

- Boezem- en regenwatergevoed; 'omgekeerde bloempot' die verdroogt, terwijl in omringend landbouwgebied continu kwelrijk water wordt weggepompt

06 Bûtenfjild (06A,B,C,D,E,G,H)

Subsidie Natuur- en Landschapsbeheer
periode 01-01-2017 tot en met 31-12-2022

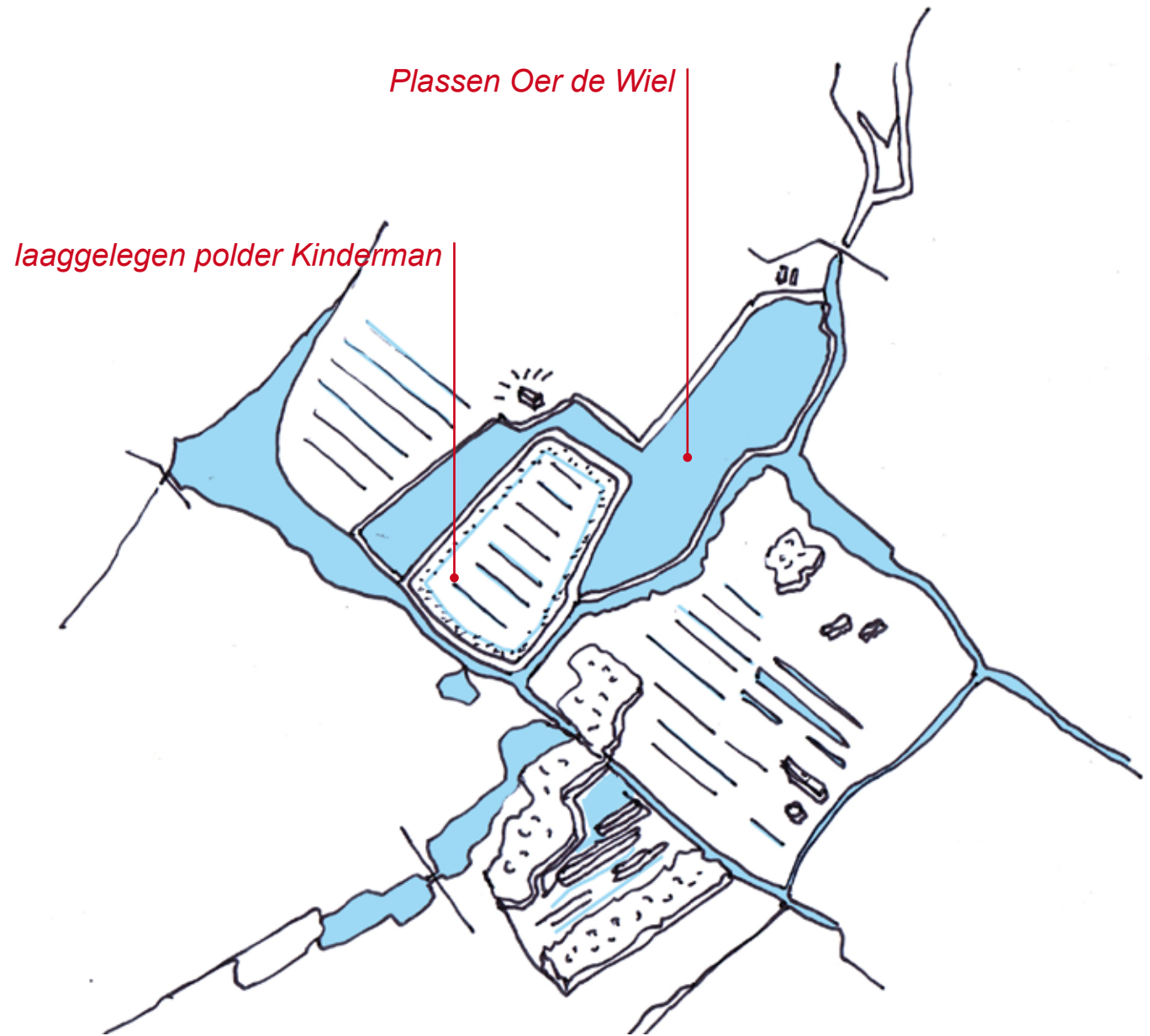
Legenda

	L01.03 Elzensingel
	L01.08 Knotboom
	N04.02 Zoete Plas
	N05.01 Moeras
	N05.02 Gemaaid netland
	N06.01 Veenmosrietland en moerasheide
	N10.01 Nat schraalland
	N12.02 Kruiden- en faunarijk grasland
	N12.06 Ruigveld
	N13.01 Vochtig weidevogelgrasland
	N14.02 Hoog- en laagveenbos

It Fryske Gea
E. van Vliet
december 2016

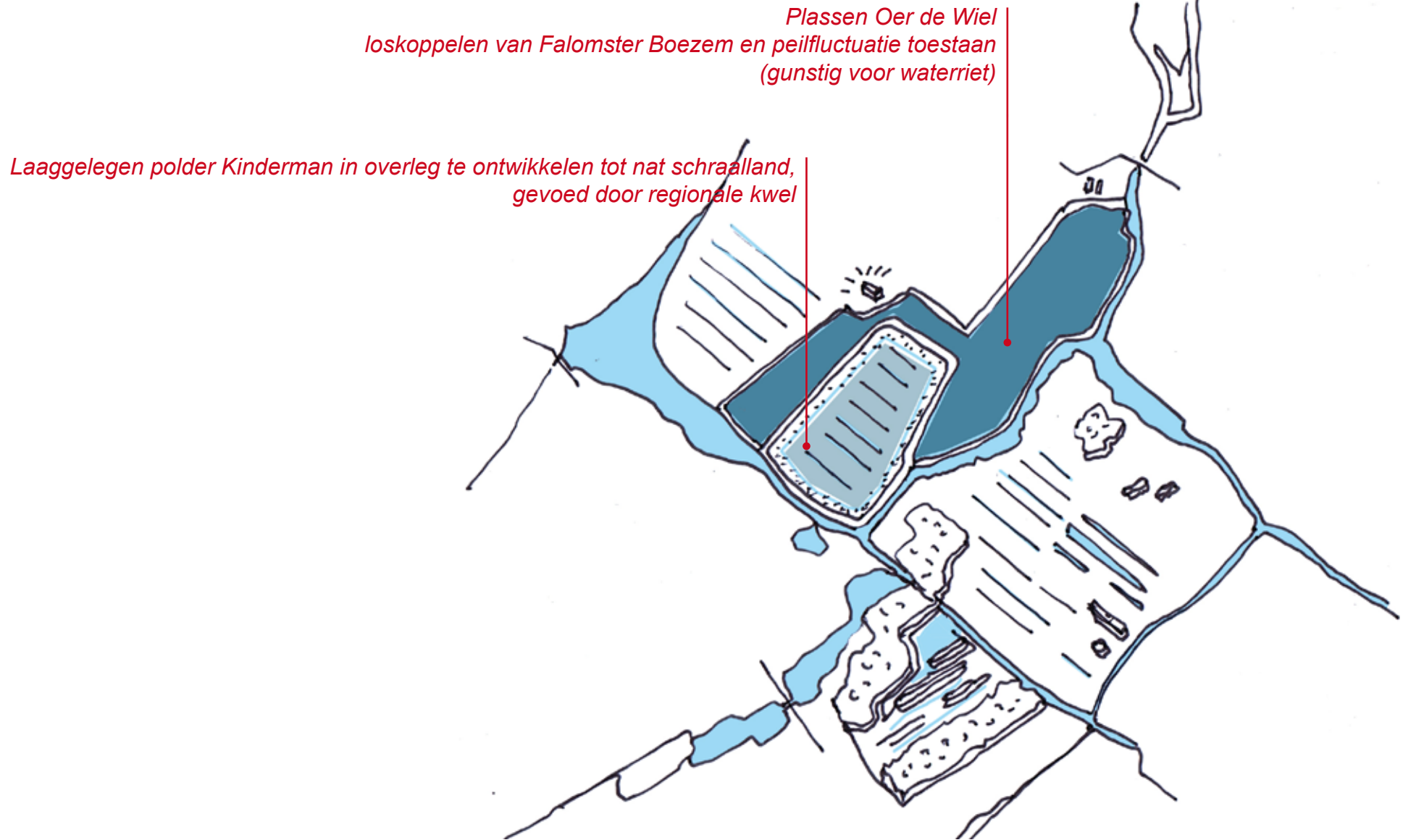
Stap 3 Wat zijn huidige en mogelijk toekomstige natuurdoelen?

- Nat schraal grasland onder druk door verzuring en verbossing, nieuwe grondwaterafhankelijke natuur mogelijk op overgang zand naar veen

Stap 4 Wat zijn koppelkansen?

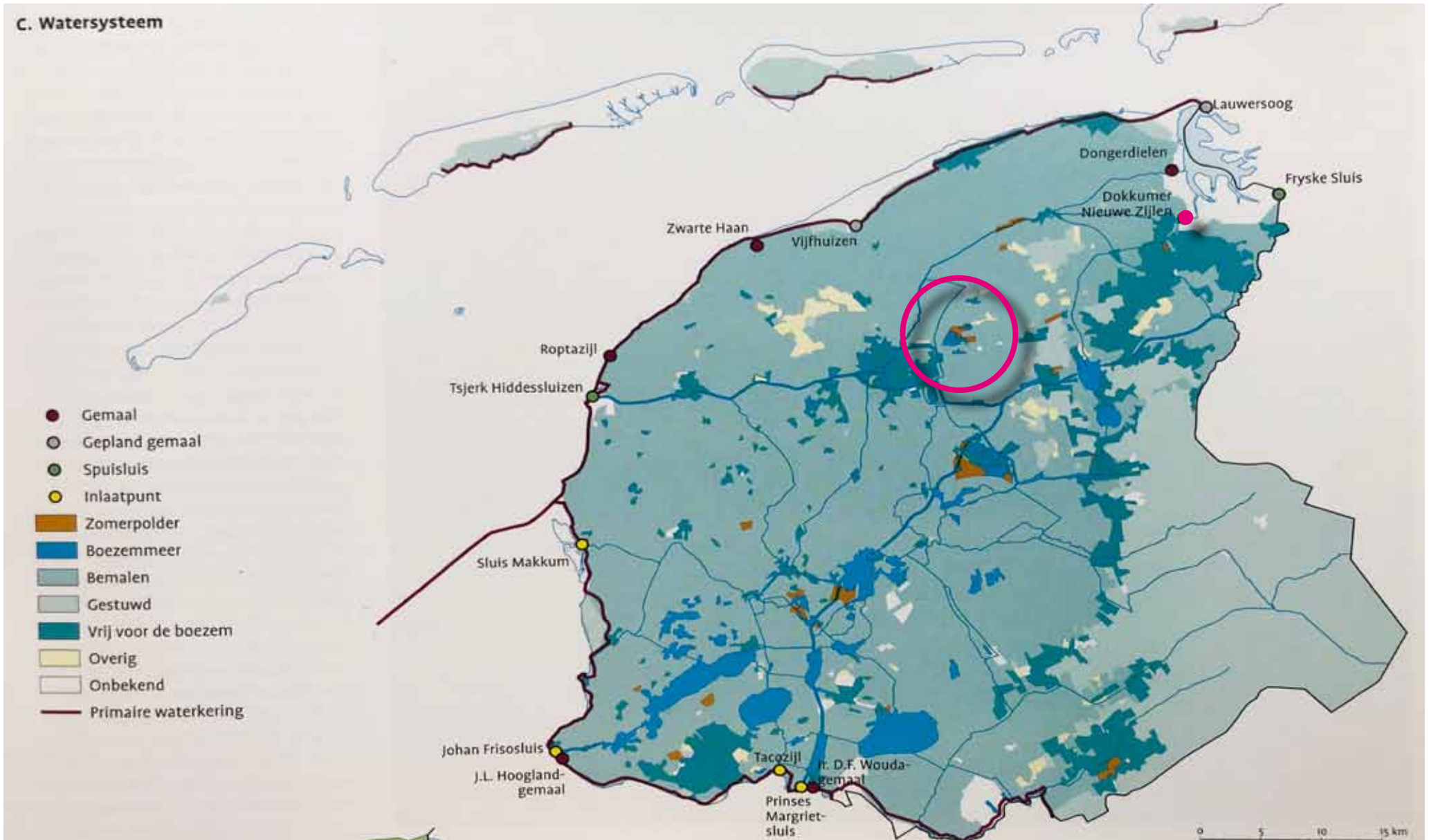
- Seizoens- en piekberging als 'blauwe dienst'; minder maalkosten en meer natuurwaarden

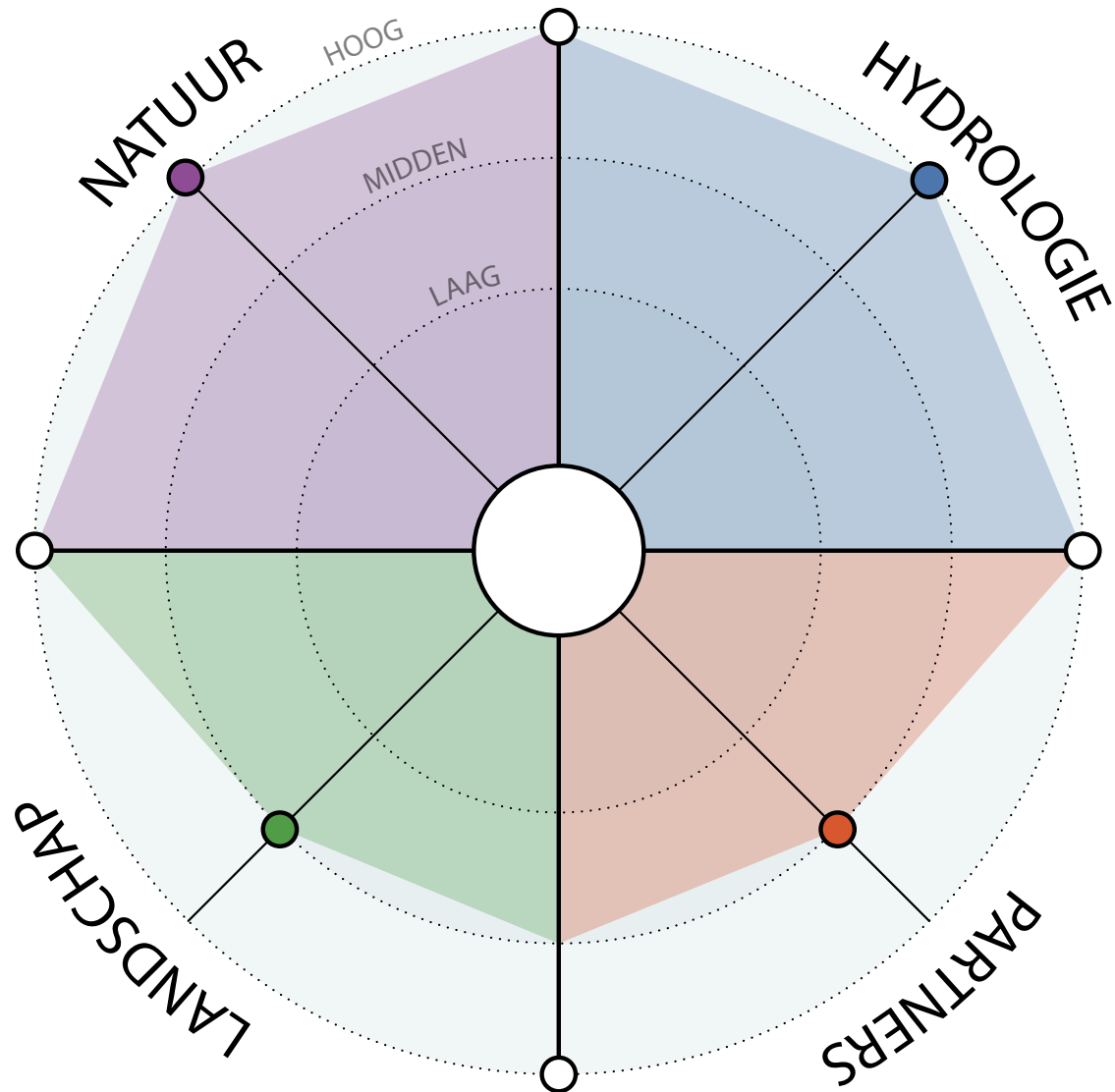
Stap 5 Wat zijn mogelijke maatregelen?

- Toekomstbestendig watersysteem ontwikkelen en koppelen aan nieuwe natuurdoelen, zoals bloemrijke graslanden en een aangepast beheerplan

C. Watersysteem

Fries boezemsysteem; Bûtefjild en omgeving ligt 'end of pipe' richting gemaal Dokkumer Nieuwe Zijlen, interessant gebied voor WF om water te 'parkeren'

Stap 6 Wat zijn mogelijke vormen van samenwerking - governance?

- Wetterskip en boeren als partner voor een volhoudbare inrichting van het kerngebied (moedermoeras) en directe omgeving

Stap 7 Evalueren en aanscherpen

- **Veenstrategie als levend document; lerend beheren!**

In zeven stappen
samen op weg naar een
weerbaar, divers en vitaal
laagveenlandschap!

Kleinschalige turfwinning, grootschalige hooiwinning; 'voorraadschuur'

1000 - 1800

Grootschalige veenontginningen,

1800 - 1900

Grootschalige ruilverkavelingen,

watersysteem volledig gereguleerd door gemalen, versnelde oxidatie veen

1960 - 1980

Droomscenario It Fryske Gea

2020 - 2100

1900 - 1960

Adaptief landschap, hooi- en weilanden, moerasnatuur als restveen

land van stropers en schrijvers

Forse doorgaande bodemdaling, schraal agrarisch landschap

grote (geo)hydrologische opgaven, forse CO2 uitstoot

1980 - 2019

Droomsценario en speerpunten IFG

Drs. Henk J. de Vries (directeur)

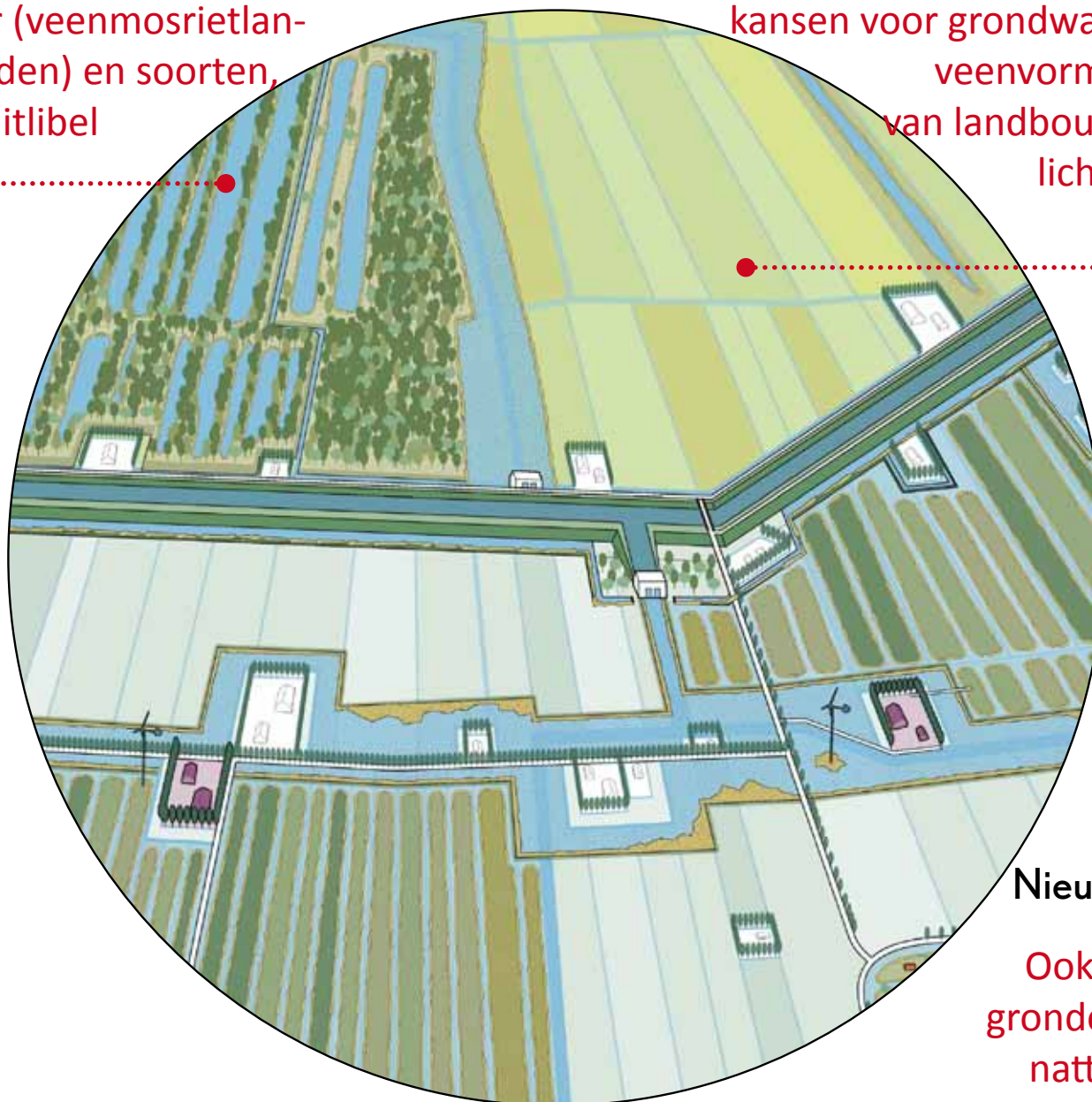
Robuuste moedermoerassen

met zeldzame natuur (veenmosrietlanden en blauwgraslanden) en soorten, zoals gevlekte witsnuitlibel

Meer weidevogels

CO2-reductie

Brede schil met hogere peilen,

kansen voor grondwaternatuur en nieuwe veenvorming. Nieuwe vormen van landbouw, met natte teelten, lichter vee en materiaal, moderne potstal

Aantrekkelijk
landschap

Gezonde
leefomgeving

Nieuwe inkomstenbronnen

Ook daarbuiten op veengronden waar mogelijk aan nattere omstandigheden aangepaste landbouw

Droomscenario

Speerpunten IFG

1. **Samenwerken** om veen, de verhalen en de natuurwaarden die daarbij horen te behouden, met onze burens, onderwijs & wetenschap, Provincie en Wetterskip enz.
2. **Koers uitzetten voor moedermoerassen en brede schil**, per gebiedstype (meren, beekdalen, polders, verbindingen etc.); waar liggen welke kansen?
3. **Ruimte bieden** aan experimenten en onderzoek, naar nieuwe veengroei, nieuwe beheertechnieken, wonen en werken in een nat veenlandschap
4. **Kennis delen**, continue. Over onze wensen en wat we te bieden hebben, over bodemchemie, beheer etc.

Samenwerken en ruimte bieden voor experimenten en onderzoek

Prachtvoorbeeld is Better Wetter:

“Naar een beter, gezonder en duurzamer watersysteem in het veenweidegebied in de regio Noordoost Fryslân.”

Samenwerkende partijen: Gemeente Dantumadiel, Wetterskip Fryslân, Ecologisch Adviesbureau Altenburg & Wymenga, de Friese Milieufederatie, Stichting Noardlike Fryske Wâlden, Nordwin College, Hogeschool Van Hall Larenstein, It Fryske Gea, Staatsbosbeheer en Ondernemersfederatie Noordoost Fryslân

Ottema-Wiersmareservaat: Nieuwe veengroei stimuleren

Koers bepalen?

- Een beekdalgebied is niet hetzelfde als bijvoorbeeld een polder!
- Hoe behouden we de kenmerkende karakteristieken van het betreffende landschap? Wat kan er wel en niet? Welke koppelkansen zijn er?
- Per landschapstype een set werkbare randvoorwaarden formuleren

Kennis delen

- Bijvoorbeeld over Pitrus problematiek:
- Toekomst: samen ontwikkelen aangepast (lichter) materieel en deze samen gebruiken? Boeren, loonbedrijven, natuurorganisaties, wetterskip?

Rupstrekker met ladewagen de Vries Cornjum B.V.

Discussie en vragen

‘Stean foar it fean!’

Tige tank, wy hoopje op in moaie takomst en gearwurking.
Meiinoar Stean foar it Fean

Wol thús!